

Зъ беларускага жыцця

Вялікае Княства Смаленскага

ТАВАРЫСКІ ВЕЧАР БЕЛАРУСКАГА ЖАНОЦКАГА ТАВАРЫСТВА

25-га каstryчніка сёлета Беларускага Жаноцка Таварыства (Сокцыя Беларуска-Амэрыканскага Задзіночанчы) зла- дзіла ў Нью Ерку таварыскі вечар. На вечары была чытань, фільм «Усходні бегар Задзіночаных Гаспадарстваў» і гарбатка.

Прачытальнічыя было запрошана Крыўіцае Навуковае Таварыства Пр. Скарыны, з катограма др. Янка Станкевіч меў чытань на тему: «Вялікае Княства Смаленскага Х—XIII ст.».

Адзначыўшы на пачатку, што ў гэту пару Беларусь складалася з колькіх асобных незалежных гаспадарстваў — княстваў Палацкага, Смаленскага, Северскага, Тураўска-Пінскага і рэспублікі Пскоўскай, чытанык даў агульны абраз гісторыі Вялікага Княства Смаленскага. Смаленскую зямлю насялялі Крыўічы, катоўшы прышлі сюды з Погачанчы. Ад канца X ст. да 1125 г. Смаленскага княства то быўша незалежнае, то пераважна залежыць ад Кіева, які прызначае да Смаленску сваю князёў. Ад 1125 г., калі пасад смаленскага князя заняў Рысціслав Імсьцілавіч, належэнне мяніеца Смаленскага княства адразу становівіца незалежным і ма- гутным. Штучна зьдзержваньне ўперад чужой уладай народных сіл з вялікай энэргіяй праяўляюцца наўонкі. З княствам Смаленскім лічыцца ягоны беларускія чужыя суседзі. Апірышка супроўцы Сузальшчыны шукас ў Смаленску княства Рэзанскае. Сузальскі князь Юры Даўгурку ў сваіх паходах на Кіеў ніколі не ваяўшы праўсы прац Смаленскую зямлю.

Уніяnsкая

Была такая вуліца ў Менску — Уніяnsкая. Туліліся там кадры савецкай ін- тэлігэнцыі, сядр якой ці малеа месца займалі беларускія мастакі-музыкі, акторы тэатраў да студэнтства. Дамы — не дамы, а лягерныя баракі з тонкім пера- гардзікамі, дзіркамі ў сценках з трухля- вымі дахамі, праз якія зімою прасача- ваўся снег, а ўлетку тлілася патокамі вада. У такіх бараках узімку такі холад, што у пасыльце клаліся, на- пілі ўшы на сябе ўсю адзежу, бо паліць чым гэтас жыльё ня было, ды — каб было, — справы не разъвязвалася по-кі-буражкі! давалі цяплю толькі як гарэлі, ды ё то на неяўлікае кола каля сябе, далей перамагалі Зюзя ды Падвой. Улетку — гарэліна ў бараках немагчы- ма, дрэва, як зязел, росталенае, як у пекле людзей падмажывае. А выйдзеши на вуліцу, Божака мой! Ямы, каўдобы- ная, пустыни. У свой час тут быў больша дэйнасць рабадунік-бандысты. Уносень Уніяnsкую не праісыці: ад даж- дж ў, балота, съмешца, гліністай глебе — каша-размазыня, што, як дрэва вас- цінне ў свае абыдымі, а ў яхам дахана- вах дык плаваць можна. Цяпер гэта жытам выглядзе, а тады трапіца на Уніяnsкую вялікі ўчынак, а ўночы дык цялае геройства. Трамваі туды не хадзілі, аўтаў было жменка, ды яны там вялі, — ані туды, ані сюды, вазыніці ї тыя ехаць туды не згадаліся ў дрэ- ве надвор'е, бо ѹ кана ѹ вазок і сябе самога пакалечы. Амаль адзіны спо- саб руху: — на сваіх, на дваіх. Да што-ж вы думалі — хадзілі ѹ тымі людзі. Жылі шматсямейным народам у ма- ленікіх, вузкіх пакойчыках, праз съцен- кі на толькі чуць ўсё можна натуральна, але біццам і бачыць, што ѹ каго ро- біцца. Дацягнуць жыхары свае ногі да хеты пасыльца працоўнага дні, а іх тут вялічы большая праца чакае: — жылі ў сънегу ці балота ратаўца, шлях са- бе ў бэлы съвет прачытанае.

Уніяnsкая вуліца ператварылася ў Мясцку ў нейкое сымбалічнае зъявішча. Калі хацелі выказаць ці абурэнне, ці спачуванье, дык паміналі «Гэта ён у нас на Уніяnsкай!», ці «Ды гэта-ж горш за Уніяnsкую!»

Шмат хто разумеў, што Уніяnsкая гэта не толькі мэнскі сымбал, мясцовы, лё- кальны, але нагадвае значна больш, пай- менна, наўгароджану жыццю савецкае рэжым, систэму. І хто ведае, што думаў той ча- лавек што з горкою ўсмешкай гаварыў: «Дык гэта-ж, як у нас на Уніяnsкай!»

Чым болей мы прыгледзімся ды апа- тоўзі наша эміграцыйнае жыццё, тым больш, у нарадку асанцыяты ад ад- міністраціі, устаноўленае, из добрай памы- ўніяnsкай, жыццё-мука там падсе- венскіх грамадзян. Ды меркавалася, што праішоў ужо дойті час, ці магчыма каб і цяпер быті такія Уніяnsкі ў Менску? Хадзілі мы тут глядзець кінофільм: «Мясць Менск». Перад намі паўставаў «Мясць Менск». Перад намі паўставаў

Фэльетон

Мікіта ў сяло — Грамыка ў горад

З радыёвой хвалі «Вызваленія»

Дарагі Грамадзяне!

Далбог, хіба толькі выпішы трэ разы за руп дваццаць пяццікі з Мікітам. Хрушчовам можна будзе ўсяміць гэтыя балаган, які заварыўся ў ЦК КПСС. Тут, маўляў той, бяз пляшки не разьбэрэш.

Давайце, грамадзяне, хоп'мся за здра- ровыя глозы!

7-га каstryчніка ў гутары з амэрыканскім журналістам Рэстанам Хруш- чоў сказаў: «Гэта факт: што Турцыя падрыхтуюць вайну супраць Сырый. На гэтым небяспечны шлях штурмаванія Турцыя некаторыя кіруючыя колы ЗША. Калі пачніць страліць гарматы, дык будзе трудна паўстрыманца. Ад аўтаматаў і гармат аспраўда можа дайсці да ракетаў, а гэта давядзе да цяжкіх вы- нікаў...»

Як ведаем, пасылья гэтага савецкага працтаванія ў Москве, а Грамыка ў Нью Ерку разбілі вілікі арабскія авантury. Тус махалі рукаўамі ў баранілі Сырый. Ад каго ѹ чаго — ніведама. Хіба ад камунізму, бо больш ён нічога не пагра- жае...

І вось раптам, як сънег на галаву, у аўтарак вечарам Хрушчоў, Булганік, Мікіта і таварыши прыхеялі на банкет у турецкага пасольства. Родныя Мікіта, бачна, быў пад «мухай» гэта значыць ужо наўзіліся, бо стукаючыся чаркамі з амэрыканскім, ангельскім, французскім і іншымі дыпляматамі ён кірчай: «Ды наўгур, нашто гаварыць аб вайне? Паш- мік дзяржавамі, прадстаўнікі якіх тут у гэтай залі знаходзіцца, вайны на будзе!...»

Але гэта яшчэ ня ўсё. Пару гадзін пе- рад гэтым дэкламаціяй Мікіты, а менавіта а сёмай гадзіні вечарам паводле маскоўскай часы, Грамыка ў Нью Ерку на Генэральны Асамблей ціёрдзіў, што вайна ўсіціць у паветры. «Амэрыка — кірчай Грамыка — ўстуپіла на шлях пілнаванай інтарэнзіі!...»

Як бачым, першы сакратар «роднай партыі» Мікіта ѹ ягоны міністар Грамы-

ка ўзвозіла збожжа. Найменшы гандаль быў з Бізантыйя, бо гэтamu перашкаджала ляжаць на дарозе Кіеўскага княства, а пасылья і Палацкы. Дзеля менавіта ў Смаленшчыне было шмат багатых людзей і да скарбу яго ѹшлі вялікія гроши, дарма што падаткі былі лёгкія.

Смаленску ѹ князь смаленскі быў вечам і князем усіх Смаленскага замку. Палітычны лад у Смаленшчыне быў канстытуцыйна-манархічны. Смаленскае была густа населена з мноствам цывітутчых мест, паміж іх быў імсьцілаў, Каўпля (на пайночны заход ад Смаленску), Ржэва, Тарапец, Холм (на поўначы, блізка граніцы з Ноўгарадзкай замлёю), Мажайск (на рагі Масквы).

Дзякуючы ўрадлівай чырвонай замлі, быў ў Смаленскай замлі разьвіта паралейная гаспадарка, у тым ліку га- родніцтва, быў раместы і вялікі гандаль із заграніцою. Смаленске быў вялікім літаратурным цэнтрам. Смаленскія кнігі, ягоны вучань, Ахрэм, по- весьць пра Міркуру, падарожнікі Гната Смаленскага да Палестыны і Канстан- тынополію і шмат іншых.

лі незадэртае ўражанье. Канфрансце Я. Мазура спрынта наўзілі словы песьні на старых беларускіх традыцыйную і гэтym зблішыўшы ўзьдзеніне песьні на пачуцці слухача, асаўліва тога, што ўжо больш за сорак год праўбы на эміграцыі.

Вечар закончыўся прыніццем, якое наладзілі кіраўнікі «Расейскага Народнага Дому» для мастакоў і гасцей. У свабоднай атмасферы лёгка было знай- сці супольную мову між «старымі» і «маладымі» дзецимі аднайза Бацькаўшчыны-Беларусі.

Застаўца выказаць пажаданыне, каб іншыя беларускія асяродкі на амэрыканскіх кантынентах пайшлі за прыкладам дэтройтскага актыву.

Б. Р.

УВАГА!

ДА НАШЫХ СУРОДЗІЧАУ

Пачынаючы ад 6-га лістапада г. г. беларускія праграмы радыя «Вызваленія» пашыраюцца з дваццаці хвілін да паўгадзіны і паўтараюцца 20 разоў у пары.

Беларускія праграмы перадаюцца (паводле заходня-эўрапейскага часу): ад 5,00 да 7,00 гадз., раніні ў 23,00 да 1,00 ночы на хвалі 41 метраў; ад 9,00 да 11,00 на хвалі 31 м.; ад 11,00 да 12,00 на хвалі 25 м.; ад 21,00 да 23,00 на хвалі 49 метраў.

У Заходній Эўропе беларускія праграмы добра чутныя ў ранін'х гадзінах.

Беларуская Рэдакцыя Радыя «Вызваленіе»

АВБЕСТКА

ЗВМ у Клыўлендзе гэтага году выдае прыгожыя каляровыя калядныя карткі. Будзе 17 розных, каштоўніцкіх тэксама. як і амэрыканскія. Заклікаем паважане грамадзіства набываць беларускія карткі, чым кожны дапаможа ў выданыя вялікага «Беларускага Песеннага Зборніка».

Таксама просім купляць настынную Пагоню, даход пойдзе на ту юніонную картку. У кожнай беларускай хаце павінен быць беларускі нацыянальны граб — Пагоня.

Заказы можна накіроўваць на прадстаўніцтва «Б-ны» ў Клыўлендзе.

Кіраўніцтва

НАШЫЯ ПРАДСТАУНІЦТВЫ

АНГЕЛЬШЧИНА:

Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Rd, London, S. W. 6.

АРГЕНТИНА:

Asociacion Bielorusa en la Argentina, Calle Coronel Sayos 2877, Valentín Alsina, p-cia Buenos Aires.

АУСТРАЛІЯ:

Mr. A. Vasilenko, 39 Edwin St, Croydon, N. S. W.
Mr. A. Moroz, 109 Morrison Rd, Midland Junction, Western Australia.
Mr. M. Palashuk, 14 Steel St., Spotswood-Melbourne, Vic.

БРАЗІЛІЯ:

C. Cimaféjczyk, Prasa 76, Tiridentes, Curitiba — Paraná.

ЗАДЗІНОЧНАЯ ШТАТЫ:

Mr. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave, Chicago 47, Illinois.
Mr. B. Danilovich, 303 Howard St., New Brunswick, N. J.
Mr. Ul. Duniec, 814 Brayton Ave, Cleveland 18, Ohio.

КАНАДА:

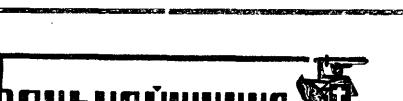
Mrs. N. Akula, 57 Riverdale Ave, Toronto, Ont.

НОВАЯ ЗЕЛАНДЫЯ:

Mr. Marian Karaniewski, 88 Hercules Drayve, Roxburg — Hydro.

ФРАНЦЫЯ:

Mr. V. Mickievich, 47, Bd de Bezons Sartouville (et O.).
Mr. M. W. Kastelan, 2, Rue Galvani Roubaix (Nord).

Беларускі тэлісцвік палітыкі, культуры і грамадскага жыцця.

Выдавец: Уладзімер Бортнік

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ

Артыкулы, падпісаны прозвішчамі іншыя лініі аўтара, не заўсёды візуа- лізуюцца паглядам Рэдакцыі. Незамоўленыя рукапісы назад не зварочваюцца. Рэдакцыя адказвае на лісты толькі пасылькі пілнаванай інтарэнзіі!...

п